

Een volk dat in duisternis wandelt en hoopt op de Messias.

De advent is een prachtige tijd. Ik verheug me er altijd op. De schitterende liederen: Dauwt hemelen (Rorate Coeli). Hoever is de nacht. Alles wacht op u. Het is een verwachtingsvolle tijd, die hoopvol stemt en dat voel je.

Tegelijk stemt de wereld vaak minder hoopvol. Over de grenzen, ver weg maar soms, als je hier aan de rand van de samenleving leeft of het met weinig moet doen, of als je persoonlijk leven niet gaat zoals gehoopt, ook dichtbij.

En toch vieren we Advent. En zijn er die prachtige zinnen uit Jesaja: Stuur die Gij hebt beloofd: het lam dat de aarde regeren zal. Sion bevrijden.

Het evangelie vertelt hoe dat lam in Jezus van Nazareth werd herkend. Het lam dat volgens de verhalen van het oude testament op grote verzoendag god en mensen verzoende en alle narigheid uit de wereld wegdroeg. Als alle kwaad en menselijk falen op de rug van zo'n dier gebonden werd en de woestijn in gestuurd om nooit meer terug te komen.

Toen Jezus stierf werd het lam opnieuw in hem herkend. Zie het lam Gods werd er gezegd. Agnus Dei qui tollis peccata mundi. Het Lam Gods dat de zonden van de wereld wegdraagt. Alsof die Jezus in feite ook het kwaad van anderen op zijn rug gebonden gekregen had. Een goed mens op het kruis gebonden en zo gedood. En de vraag naar verzoening van God en mensen stond opnieuw levensgroot aan de horizon.

Ik zie dan ook altijd het drieluik van 'Het Lam Gods' in Gent voor me. Misschien heb ik het wel eens eerder genoemd. Eeuwenoud, het Lam in het midden, en daar omheen al die mensen die het komen aanbidden van alle kanten. Uit het Oude en Nieuwe testament, koningen, profeten en evangelisten. Maria, de moeder van Jezus. Maar ook tijdgenoten van de makers van het schilderij: rechters en geestelijken, monniken en ridders, pelgrims. De hele wereld die uitloopt. Iedereen. Arm, rijk, machtig, opstandig, moedeloos. Een regisseur maakte er theater van en vroeg mensen op straat. Een dakloze en een vluchteling wilden wel meespelen. Een vrouw van wie een zoon in Syrië gedood was wilde wel Maria zijn, die met haar zoon immers ook wel wat had meegemaakt. Daar krijg je dan even kippenvel van.

Het is wonderlijk je te realiseren dat steeds meer mensen straks onze verhalen niet meer zullen kennen, zou die regisseur dat ook hebben gedacht? In onze wereld waarin vooruitgang en succes aanbeden worden en God haast vanzelf is verdwenen. Waar intussen ook gemis is aan identiteit en gemeenschappelijke bronnen. Waarin de vraag niet zozeer is óf er wel iets heilig is – er is immers zoveel heilig – maar wat en waarom, waartoe? En ook niet óf er wel wordt geloofd – mensen geloven immers in van alles - maar wát je gelooft. De commercie, de uitverkoop, de huizenmarkt of nog iets daar tegenin? De cadeautjes die je toch al op je verlanglijstje had staan of het onverwachte. Als iemand mij tegenwoordig vraagt, of ik soms geloof omdat ik het werk doe wat ik doe, keer ik dan ook de vraag meestal om: u niet dan? Laten we het daar eens over hebben.

Verwachting is iets prachtigs. Maar waar hopen we eigenlijk op en valt er iets te hopen in een wereld waar altijd wel ergens het geweld uitbreekt en het nooit vrede is.

In de liturgie leven we niet alleen van spontaan gevoelde verwachting maar ook van verwachting die wordt gecreëerd. Op een vaste tijd van het jaar en we doen het gewoon. We steken de kaarsen aan, een voor een. En we zeggen: het is advent. De komst van het

kind vieren we waarvan we tevoren weten dat dat leven niet zo best afloopt. We halen de liederen uit de kast die passen. Alles, hoe modern ook, een traditie van eeuwen. Stuur toch het lam. Dat het vrede brengen zal. Laat het recht regenen uit de hemel. Tot we allemaal beamen kunnen dat er werkelijk iets nieuws geboren is.

Eigenlijk oefenen we ons dus in een verwachting die helemaal niet vanzelfsprekend is. Want wie gelooft het echt, dat het beter worden kan?

Overigens bij Jesaja precies zo: Sion een wildernis, Jeruzalem een woestijn.

Ontroostbaar, en alles vanwege het onrecht dat we zelf bedreven. Het wordt in de tekst keer op keer herhaald. En ze zijn er kapot van en zeggen: "met zweren heeft het ons bedekt. Als bladeren vallen we af." Tot het omslaat. "Zie toch uw volk, houd toch uw belofte". Ze bidden het: "baan ons een weg en stuur ons dat lam".

Wat mij altijd ontroert en voor welk Bijbelverhaal geldt het niet? Is dat al die verhalen zijn geschreven tegen de achtergrond van de echte geschiedenis. Dat wordt nog wel eens vergeten. We zijn te gevoelig voor romantiek misschien en dan vallen die achtergronden zeker in de kersttijd nog wel eens weg.

Maar even gevoelig zijn we voor cynisme. Valt er nog iets te hopen? slaat dan om in "Daar heb je het weer." Waar haal je nog hoop vandaan? Zoals in dat evangeliegedeelte dat we lazen – die woorden van Jezus. Je kunt ze zo navoelen: "Onder de volkeren zal verwarring zijn, zei hij, paniek. Mensen zullen het besterven van angst omdat zij voelen wat er komen zal. Over deze bewoonde wereld", zoals het er staat.

Jezus spreekt daar als een volwassene. Zijn geboorte allang verleden tijd. Maar tegelijk zegt hij iets anders: hoe het er ook voorstaat, er is altijd iets te verwachten. Ze zullen de Mensenzoon zien die daar komt en dan is de verlossing dichtbij.

Verwachting gaat niet zomaar vanzelf. We moeten het leren. Het oefenen. Een kind vertelde : wij gingen verhuizen en ik vond het moeilijk het oude huis achter me te laten, maar toen viel het toch weer mee en het werd weer leuk. En de joodse pedagoge Lea Dasberg die college gaf met een ernstig gebochelde rug vanuit haar rolstoel, bleef zeggen: zeg nooit dat het nog nooit zo erg is geweest als nu. Het is niet waar. Elke tijd heeft haar bloed en haar tranen. In de middeleeuwen was er de pest en wij hadden de oorlog en nu zijn er weer andere dingen. Maar altijd is er ook reden tot hoop op iets nieuws dat geboren wordt. Het evangelie staat er vol van. Tegen de achtergrond van overheersing, geweld, armoede, uitzichtloosheid - eerst door Egypte, Babyloniërs daarna, vervolgens de Perzen en later de Romeinen - midden daarin groeide in mensen toch de hoop en ontstonden die verhalen van verwachting. Van een lam, een kind dat zal worden geboren. Van zijn moeder die uit haar rechteloosheid zal worden opgericht en zingt dat alles zich tot bevrijding keren zal. Zelfs de oudsten zijn hoopvol gestemd. Elisabeth en Zacharias – hun toekomst breekt open. Simeon en Hanna, helemaal oud. Hun situatie lijkt op die van het hele volk, waarvoor alle hoop vervlogen is. Met het kind in hun armen zien ze weer toekomst.

Dat alles rond de verhalen over die ene geboorte, die symbool staat voor iedere andere geboorte. En het onverwachte ons weer te binnenbrengt, dat altijd gebeuren kan. Zo komen ook wij hier samen. Om te gedenken dat het mogelijk is. Om ze ons te binnen te brengen. Die oude verhalen van mensen van hoop. Die voor zich zagen dat het kan. Laten we daarom deze weken hoopvol binnengaan. Naar binnen keren en stilstaan bij onze verwachtingen, voor onszelf en onze wereld. In vertrouwen op elkaar en de toekomst die zich zal openen.

Juut Meijer